

Tukes

Valtakatu 2

96100 Rovaniemi

Asia: Mielipide Tukesin 28.3.2014 päivätyn kuulutuksen johdosta koskien Juomasuon, Sivakkaharjun ja Meurastuksenahon kaivospiireille asetettavia määräyksiä ja em. kaivospiireille määrättäviä vakuuksia

Mielipiteen antaja:

Pro Kuusamo r.y.

Prosessiosoite:

Asianajaja Sakari Niemelä

Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy

Pohjoinen Makasiinikatu 6 A 8, PL 208, 00131 Helsinki

puh. (09) 2511 1620, faksi (09) 2511 1621

Viite: Kuulutus 28.3.2014: kaivNrot 3965 (Juomasuo) ja 4013 (Sivakkaharju), 4909 (Meurastuksenaho)

Mielipide

Tukes on antanut yllä mainitulla kuulutuskirjeellään mahdollisuuden esittää mielipiteitä ja muistutuksia ennen yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeellisten määräysten antamista ja vakuuksien määräämistä kaivosoikeuden haltijalle. Esitämme mielipiteenämme kunnioittavasti seuraavaa:

ASIANAJOTOIMISTO YMPÄRISTÖLAKI OY

1 Yleistä

Kuulutusasiakirjassa jokaisen yllämainitun kaivospiirin perustietojen osalta ilmoitetaan, että *kaivospiiriä koskevassa aikaisemmassa kaivospiiritoimituksessa tai kaivoskirjassa annetuissa lupamääräyksissä tai ympäristölupamääräyksissä ei ole annettu em. yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeellisten määräyksiä eikä määrätty ympäristölupavakuuden perusteita, suuruutta tai lajia.* Olemme vielä varmistaneet em. tulkinnan oikeellisuuden erikseen lisätiedon antajaksi nimetyltä Ossi Leinoselta Tukesista.

Katsomme, että yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeellisten määräysten päivittäminen on *äärimmäisen ajankohtaista* viimeistäänkin nyt kun toisaalta kaivostoiminta on aktivoitumassa Kuusamon kunnan alueella ja varsinkin Dragon Mining Oy:n kultakaivoshankkeen YVA-arvioinnin myötä ilmenneiden kaivostoiminnan vaikutuksia koskevien tietotarpeiden takia.

Kuusamon kaupunki on jättänyt Pohjois - Pohjanmaan ELY-keskukselle lausunnon tässä kuulutuksessa mainittujen Juomasuon, Sivakkaharjun ja Meurastuksenahon alueille suunnitellun kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista. Kuusamon kaupunginvaltuuston 24.2.2014 yksimielisesti hyväksymän lausunnon loppupäätelmänä Kuusamon kaupunki toteaa seuraavaa:

"Edellä todetuin perustein Kuusamon kaupunki katsoo, ettei Kuusamon kultakaivoshankkeen ympäristövaikutuksia ole selvitetty riittävällä tavalla eikä hanke ole toteuttamiskelpoinen suoritettun ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella."

Lisäksi lausunnossa todetaan seuraavaa:

"Lausuntoon liittyen Kuusamon kaupunki uudistaa useassa aiemmassa yhteydessä ilmaisemansa kielteisen kannan uraaniin liittyvään kaivostoimintaan suojellun Koutajoen (Kitka- ja Oulankajoet) vesistön alueella." (Liite 1).

Kuusamon kaupunki on myös antanut lausuntonsa myös Dragon Mining Oy:n tutkimuslupahakemuksista tässä kuulutuksessa mainittujen kaivospiirien välittömään läheisyyteen tammikuussa 2014, jossa todetaan seuraavaa: ”*Kaupunginhallitus päättää vastustaa tässä vaiheessa haettua valtausta. Kuusamon yleiskaavan päivitys on käynnistetty. Työn tavoitteena on muun muassa sovittaa yhteen eri elinkeinojen maankäytöllisiä tarpeita.*” (liitteet 2-4, Kokouksen KH:27.1.2014 16:00 pöytäkirjat). Samoin yleiskaavan perusselvitykseksi laadittu Kuusamon luonnonvarojen yhteensovittamissuunnitelma osoittaa mm. eri elinkeinojen etujen yhteensovittamisen maankäytöllisiä ja ympäristöllisiä edellytyksiä (liite 5: Kuusamon luonnonvarojen yhteensovittamissuunnitelma ja valtuuston pöytäkirja 31.3.2014 s. 55).

Tämän kuulemiskirjeen syyksi ilmoitetun *yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeellisten määräysten ja vakuuksien* huolellisen päivittämisen edellytyksenä on hahmottaa p.o. kaivospiirien hyödyntämisestä aiheutuvat mahdolliset *vaikutukset ja vaikutusalueen herkkyyteen liittyvät erityispiirteet*. Siksi on tärkeää, että Tukes perehtyy Kuusamon kaupungin antamien em. lausuntojen lisäksi oheistamaamme Kuusamon kultakaivoksen YVA-selostuksesta antamaamme lausuntoon, jossa käsitellään erityisesti Juomasuon kaivospiirin toteuttamiseen liittyviä kysymyksiä (liite 6) sekä oheiseen kaivostoiminnan matkailuvaikutuksia koskevaan lausuntoon (liite 7).

Katsomme, että em. lausunnoissa todetut näkökohdat, kuten esimerkiksi haittavaikutukset ja riskit ympäristölle, asukkaille ja olemassa oleville luontoon perustuville elinkeinoille ja työpaikoille, on otettava kattavasti huomioon arvioitaessa nyt tarkasteltaville kaivospiireille asettavia määräyksiä ja vakuuksia. Huomattakoon myös, että kuulutuksessa mainitut kaivospiirit Meurastuksenaho ja Sivakkaharju sijaitsevat pohjavesialueella.

Edellä esitetyin perustein katsomme, että kuulemiskirjeen liitteenä olevissa Dragon Miningin 31.1.2014 päivätyissä selvityksissä esitetyt näkemykset, jonka mukaan ”toiminnanharjoittajalla on käytössään tarvittava asiantuntemus ja muut edellytykset huolehtia toiminnan turvallisuudesta, seurata ja rajoittaa toiminnan vaikutuksia sekä louhia ja hyödyntää kaivosmineraalit tuhlaamatta ja tulevaa käyttöä vaarantamatta” eivät vastaa käsitystä, joka on syntynyt valmistuneen YVA-selostuksen myötä.

2 Kaivoslain asettamista edellytyksistä

Kuulemiskirjeen mukaan kaivosviranomaisen tulee antamaan kaivoslain 52 §:ssä ja 125 §:ssä mainittuihin kohtiin määräykset huomioiden erityisesti kaivospiirimääräyksessä tai kaivoskirjassa annetut lupamääräykset, ympäristölupamääräykset sekä ympäristövakuuden sisällön. Määräyksiin vaikuttavat lisäksi kaivosyhtiön esittämät perustelut, kaivospiirillä vallitseva tilanne ja *kuulemismenettelyn tuomat lisätiedot*. Koska yllämainittujen kaivospiirien osalta em. määräyksiä ei ole annettu, on tärkeää että *kuulemismenettelyn myötä osoitetuille selvitys- ja tietotarpeille annetaan riittävästi merkitystä määräyksiä laadittaessa*. Kaivoslain 10.6.2011/621 181.4 §:n mukaan:

”Kaivosviranomaisen on viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Kaivosviranomaisen on myös viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset noudattaen vastaavasti, mitä tämän lain 52 §:n 3 momentissa ja 125 §:ssä säädetään, sekä asetettava määräysten tarkistusväli noudattaen, mitä tarkistusvälin asettamisesta tämän lain 62 §:n 2 momentissa ja 127 §:n 2 momentissa säädetään. Jollei määräys ole välttämätön kaivosturvallisuuden tai tärkeän yleisen edun kannalta, se ei saa sanottavasti vähentää kaivoshankkeesta saatavaa hyötyä. Määräyksen antamista koskevan päätöksen valmisteluun sovelletaan, mitä tämän lain 37–40 ja 42 §:ssä säädetään kaivoslupahakemuksen käsittelystä. Päätökseen sovelletaan, mitä tämän lain 56 §:n 1 momentissa säädetään lupapäätöksen sisällöstä, 57 §:ssä lupapäätöksen antamisesta ja 58 §:ssä lupapäätöksestä tiedottamisesta. Kaivosviranomaisen päätökseen haetaan muutosta noudattaen, mitä tämän lain 162 ja 165 §:ssä säädetään. Vakuuden määräämistä koskevaa päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää.”

Kaivoslain 52.3 §:n mukaan

”Kaivosluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset:

- 1) kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttämiseksi tai rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistamiseksi;
- 2) toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että kaivostoiminnassa ei harjoiteta ilmeistä kaivosmineraalien tuhlausta taikka kaivoksen mahdollista tulevaa käyttöä ja louhimistyötä ei vaaranneta tai vaikeuteta;
- 3) esiintymän hyödyntämisen laajuutta ja tuloksia koskevasta selvitysvollisuudesta;
- 4) poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi erityisellä poronhoitoalueella;
- 5) sen varmistamiseksi, ettei luvassa tarkoitettulla toiminnalla vaaranneta saamelaisten asemaa alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella ja kolttien kolttalain mukaisia oikeuksia koltta-alueella;
- 6) kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvästä vakuudesta 10 luvun mukaisesti sekä muista lopettamiseen liittyvistä ja lopettamisen jälkeisistä velvollisuuksista;
- 7) lupamääräysten tarkistamiseen liittyvien selvitysten toimittamiseen asetettavasta määräajasta;
- 8) muista kaivoslupan nojalla tapahtuvaa toimintaa koskevista seikoista sen varmistamiseksi, ettei toiminnasta aiheudu tässä laissa kiellettyä seurausta;
- 9) muista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja luvan edellytysten toteuttamiseen liittyvistä seikoista.”

Arvioitaessa em. määräysten sisältövaatimuksia on tässä tapauksessa kiinnitettävä erityistä huomiota kaivostoiminnan ja ympäröivän maankäytön erityispiirteisiin Kuusamossa, jossa kaivospiirit sijaitsevat poikkeuksellisen arvokkaassa ja vaikutuksille alttiissa luontoympäristössä. Kuten Kuusamon kultakaivoksen YVA-selostuksesta antamastamme lausunnosta (liite 6) ilmenee, kaivostoiminta muodostaa merkittävän riskin myrkyllisten aineiden, mm. uraanin ja arseenin leviämislle ympäristöön. Tämä uhka ulottuu oikeudellisesti merkityksellisellä tavalla myös Kitkan vesistöön Natura 2000 -alueineen.

Puheena olevien kaivospiirien ympäristössä korostuu lisäksi *erityinen tarve turvata puhtaaseen luontoon perustuvien elinkeinojen, mm. luontomatkailun, elintarviketuotannon ja porotalouden toimintaedellytykset*. Määräyksillä on varmistettava, että kaivostoiminnasta ei aiheudu vaikutuksia, jotka heikentävät luontoon perustuvien elinkeinojen kannalta ratkaisevan tärkeää imagotekijää.

Määräyksiä asetettaessa on huomioitava myös kaivostoiminnan väliaikaisuus suhteessa *ympäristöriskien toteutumisen pysyviin vaikutuksiin*, erityisesti suojeltuihin luontoarvoihin.

Määräyksillä on estettävä haitallisten aineiden kulkeutuminen ympäristöön samoin kuin muutoinkin haitallisten immissioiden (melu-, pöly- jne.) kohdistuminen ympäristöön.

Määräyksillä on varmistettava, että em. lausuntomme (liite 6) kohdassa 3 todetut riskit eivät toteudu. Määräysten perustana olevan riskien tarkastelun tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja kattavaa sisältäen myös riskien todennäköisyyden ja merkittävyyden arvioinnin. Määräysten tulee perustua myös ympäristön, mm. vesistöjen herkkyystekijöiden ja kulkeutumisreittien varmaan tunnistamiseen kuten em. lausunnossamme olemme esittäneet.

Koska nyt tarkasteltavia määräyksiä ei ole annettu aiemmin, viranomaisen tulee selvittää, voidaanko kaivospiirien lupatilannetta päivittää ja em. määräyksiä yleensäkin antaa ilman LSL 65 §:ssä tarkoitettua Natura-arviointia, mikäli tämän menettelyn tarkoituksena on todella antaa yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset kaivoslain 181.4 §:n tarkoittamalla tavalla. Onhan ilmeistä, että em. määräyksillä pyritään varmistamaan mm. ympäristön- että terveydensuojelulainsäädännön tavoitteet.

Olemme esittäneet em. lausuntomme kohdassa yhteenvedo (kappale 7) yhteenvedon Kuusamon kultakaivoksen YVA-selostuksen keskeisimmistä puutteista. Katsomme, että siinä esitetyt näkökohdat on otettava huomioon siltä osin kuin ne liittyvät nyt tarkasteltavien määräysten tavoitteisiin.

Katsomme myös, että tarvittavan vakuuden määrää koskevan arvion tulee pohjautua avoimesti esitettyyn riskitarkasteluun, joka sisältää riskien todennäköisyyden ja merkittävyyden arvioinnin ja taloudellisen tarkastelun vahingon torjuntatoimien edellyttämistä kustannuksista myös ns. pahimmissa tilanteissa, kuten patosortumien ym. toteutuessa, tai muutoin esim. myrkyllisten aineiden leviämistilanteissa.

Koska myös kaivosyhtiön esittämille perusteille annetaan määräyksiä annettaessa merkitystä, pyydämme mahdollisuutta kommentoida niitä vielä ennen asian ratkaisemista.

Kuusamon kultakaivoksen YVA-ohjelman sivulla 81 todetaan, että *"Hankkeen kaivospiirit ovat vanhentuneet, joten niille joudutaan hakemaan jatkoaikaa. Samalla tarkastellaan kaivospiirien laajennustarvetta uusien toimintojen sijoittamiseksi."* Tämä ilmeisesti kuvanee Dragon Minig Oy:n käsitystä em. kaivospiirien tilanteesta kaivoslain 50 §:n kannalta, jossa asetetaan kaivosoikeuden säilyttämiselle aktiivisuusvelvoite. Näin ollen pyydämme selvitystä myös siitä, millä perusteella em. kaivospiirien katsotaan kuitenkin olevan voimassa.

Helsingissä 28.4.2014

Sakari Niemelä, asianajaja

Liitteet:

Liite 1: Kuusamon kaupungin lausunto Kuusamon kultakaivoshankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista

Liitteet 2-4: Kokouksen KH 27.1.2014 pöytäkirjat

Liite 5: Kuusamon luonnonvarojen yhteensovittamissuunnitelma ja valtuuston pöytäkirja 31.3.2014 s. 55

Liite 6: Pro Kuusamo r.y.:n lausunto Kuusamon kultakaivoksen YVA-selostuksesta

Liite 7: Lausunto koskien kaivostoiminnan matkailuvaikutuksia

Liite 8: Rukan lähialueen kartta